

DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIJN EN ARMOEDEBESTRIJDING, CULTUUR EN GELIJKE KANSEN

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: Conceptnota 'Naar een nieuw decreet sociaal-cultureel
volwassenenwerk'**

Samenvatting:

Deze conceptnota schetst de krijtlijnen van een nieuw decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk. Ze herbevestigt de verbindende, gemeenschapsvormende en emancipatorische kracht van het sociaal-cultureel volwassenenwerk en positioneert de sector als een centrale architect van culturele democratie. De nota introduceert een vernieuwd narratief en decretale doelstelling; een eenvoudiger beoordelings- en evaluatiesysteem met minder planlast voor organisaties, beoordelaars en administratie; een incubatietraject voor nieuwe organisaties; een sterke rol voor regionale organisaties en nieuwe mogelijkheden tot projectondersteuning.

1. SITUERING

Deze conceptnota geeft uitvoering aan de beslissing van de Vlaamse Regering van 13 november 2025 naar aanleiding van de toekenning van werkingssubsidies voor de beleidsperiode 2026-2030, waarbij werd aangekondigd "werk te maken van een nieuw decreet voor het sociaal-cultureel volwassenenwerk". Ook in het Vlaamse Regeerakkoord is er sprake van een bijsturing van het decreet.

De voorliggende nota werkt de contouren uit van een nieuw decreet dat inspeelt op de vermindering van planlast, eenvoudigere maar kwaliteitsvolle procedures en een beoordelingskader dat beter aansluit op de heterogeniteit van het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Een nieuw narratief en doelstelling verduidelijkt en versterkt het maatschappelijke belang van de sector en haar positie binnen het Vlaamse cultuurbeleid.

2. UITGANGSPUNTEN

A. NIEUW NARRATIEF EN DOELSTELLING VAN HET DECREET

De conceptnota vertrekt vanuit het grondwettelijk recht op culturele ontplooiing en hanteert een breed cultuurbegrip waarin cultuur wordt beschouwd als een dynamisch geheel van betekenisgeving, gemeenschapsvorming en maatschappelijke transformatie (naar het Porto Santo Charter).

De nota positioneert het sociaal-cultureel volwassenenwerk expliciet op het kruispunt van democratisering van cultuur (deelnemen) en culturele democratie (deelhebben). Het sociaal-cultureel volwassenenwerk creëert ruimte voor ontmoeting, participatie, verbinding, emancipatie, kritische reflectie, experiment, enzovoort. Daarnaast wordt het sociaal-cultureel volwassenenwerk gekaderd binnen bestaande Vlaamse, Europese en internationale richtlijnen.

De doelstelling van het nieuwe decreet luidt als volgt:

Dit decreet heeft tot doel bij te dragen aan de realisatie van het universeel recht op culturele en maatschappelijke ontplooiing door in te zetten op het democratiseren van cultuur en het versterken van culturele democratie. Het decreet draagt bij tot de verbindende en emancipatorische kracht van het sociaal-cultureel volwassenenwerk en het belang ervan voor de vorming van een betrokken Vlaamse samenleving.

Daartoe erkent en subsidieert dit decreet sociaal-culturele volwassenenorganisaties. Als deel van de civiele samenleving opereren ze vanuit hun missie op diverse levensdomeinen, en creëren ze kansen voor ontmoeting, participatie en emancipatie.

Samen geven ze vorm aan cultuur en samenleving door praktijken en processen te ontwikkelen die:

- mensen met elkaar en de samenleving op een actieve manier verbinden in groepen en gemeenschappen;*
- ruimte creëren voor kritische reflectie op samenlevingsvraagstukken, en collectieve antwoorden daarop verkennen en verbeelden;*

Concreet doen sociaal-culturele organisaties dit door mensen, groepen en gemeenschappen te verbinden en hen te versterken in hun vermogen om zich helder en creatief uit te drukken, anderen te begrijpen en er zich toe te verhouden, relaties aan te gaan en bruggen te bouwen in de samenleving, maatschappelijke kwesties kritisch te bevragen en burgers te versterken in hun actieve maatschappelijke betrokkenheid.

B. VEREENVOUDIGDE BEOORDELINGS- EN EVALUATIEKADERS

De centrale doelstelling met de opmaak van het nieuwe decreet is het verminderen van de planlast voor organisaties enerzijds en beoordelaars en administratie anderzijds. Daarom verschuift in het nieuwe decreet de focus van uitgebreide visie- en missieoefeningen naar een beknoptere aanvraag die focust op de concrete sociaal-culturele praktijken van organisaties via een helder doelstellingenkader (strategisch, operationeel en acties). De aanvraagdossiers worden op die manier compacter en zorgen zo voor een duidelijkere toetsing.

De verplichting om een visie uit te schrijven op de huidige sociaal-culturele rollen vervalt. De rollen blijven wel aanwezig in de geest van het decreet via de doelstelling en het nieuwe beoordelingskader. De vier sociaal-culturele functies blijven de kern van het sociaal-cultureel

volwassenenwerk. Organisaties creëren nog steeds een functiemix uit minstens twee sociaal-culturele functies. Binnen dat kader wordt de cultuurfunctie herdoopt tot 'culturele belevingsfunctie' met een focus op het deelnemen en -hebben aan kunst- en cultuurpraktijken.

Het beoordelingskader wordt vereenvoudigd en bestaat uit een aantal duidelijke criteria, al dan niet elementair. Het wordt ook beter afgestemd op de heterogeniteit binnen de sector: binnen de landelijke organisaties voorzien we twee categorieën naargelang de reikwijdte, praktijkwerking en beleidsontwikkeling van de organisaties.

Het huidige systeem van zware voortgangsrapportages en visitaties, tot slot, wordt vervangen door een systeem van jaarlijkse, gestandaardiseerde rapportering met ruimte voor dialoog.

C. GESTROOMLIJNDE INSTROOM EN UITSTROOM

Om nieuwe initiatieven meer kansen te geven en tegelijk de kwaliteit van instroom te versterken, wordt een incubatietraject ingevoerd. Dit traject ondersteunt nieuwe organisaties met potentieel in hun groei op vlak van schaalgrootte, kwaliteit van de werking, professionaliteit, goed bestuur, ... Organisaties die mogen instappen in het incubatietraject ontvangen een jaarlijks vast bedrag van 200.000 euro (inclusief begeleiding).

Voor organisaties die een regionale werking beogen is deelname aan dit traject verplicht, voor organisaties met een landelijke ambitie vormt het een sterk aanbevolen mogelijkheid.

Daarnaast voorziet het decreet in duidelijke regels voor uitstroom, verhoogd toezicht en jaarlijkse kwaliteitsopvolging.

D. STERKE REGIONALE ORGANISATIES

Het nieuwe decreet erkent het belang van regionale sociaal-culturele volwassenenorganisaties als sterke, lokaal ingebedde spelers die vanuit een grondige kennis van hun regio een laagdrempelig en volwaardig socio-cultureel aanbod ontwikkelen. Hun rol als regionale verbinder met een landschapsversterkende rol wordt explicieter omschreven.

Tegelijkertijd wordt er gekozen voor een open benadering en ruimte gecreëerd voor nieuwe regionale spelers die via een incubatietraject kunnen doorgroeien naar een volwaardige regionale werking. Zo blijft diversiteit in het landschap mogelijk.

Daarnaast wordt ook de beoordelingscyclus van regionale organisaties gelijkgetrokken met die van de landelijke.

E. NIEUWE ACCENTEN IN DE PROJECTSUBSIDIES

Het nieuwe decreet behoudt projectsubsidies voor bovenlokale sociaal-culturele initiatieven die inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen via experiment en innovatie. Wel wordt hier de mogelijkheid geïntroduceerd voor de Vlaamse Regering om jaarlijks maatschappelijke uitdagingen te formuleren waarop de projecten kunnen inspelen.

Nieuw is de introductie van een volwaardige, nieuwe projectlijn voor internationale sociaal-culturele samenwerking. Daarmee sluit het nieuwe decreet aan bij andere cultuurdecreten en krijgen erkende organisaties bijkomende kansen voor kennisdeling en samenwerking met internationale partners.

F. UITGEBREIDE VCO ZORGT VOOR GARANTIES

De Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO) biedt de garantie voor de nodige zakelijke kwaliteit die gesubsidieerde sociaal-culturele organisaties aan de dag moeten brengen. De jaarlijkse financiële en functionele verantwoording maakt de creatie van een extra kwaliteitslabel daarom overbodig.

Tegelijkertijd werd er in kader van het Vlaams actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme en terrorisme afgesproken om vanaf 2026 in het VCO een bindende clause in te bouwen die toelaat subsidies van organisaties te weigeren, te schorsen of in te trekken bij betrokkenheid bij gewelddadig extremisme. Deze clause zal uniform worden toegepast over alle beleidsdomeinen heen.

3. **VERDER TRAJECT**

Na goedkeuring van deze conceptnota wordt het nieuwe decreet verder uitgewerkt en wordt er overleg georganiseerd met de sector en de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (SARC). Het ontwerp van decreet wordt voor een eerste lezing ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering in het voorjaar van 2027.

Daarnaast wordt een overgangsregeling onderzocht voor de evaluatiecyclus van het huidige decreet en wordt er een tijdelijk reglement voorbereid om nieuwe organisaties al vanaf 2028 te laten instromen.

De Vlaamse minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen,

Caroline GENNEZ

Bijlage: Conceptnota 'Naar een nieuw decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk'.